

Vergaderjaar 1990-1991

16 447

Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren

Nr. 97

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 13 juni 1991

De vaste Commissie voor landbouw en natuurbeheer¹ heeft op 8 mei 1991 mondeling overleg gevoerd met de minister en de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij over de motie Beckers-de Bruijn c.s. (kamerstuk 16 447, nr. 86) en de reactie van de minister hierop (kamerstuk 16 447, nr. 93) inzake de problematiek van **menselijke en mens-identieke genen**.

De commissie brengt van het gevoerde overleg als volgt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Beckers-de Bruijn** (Groen Links) wees er eerst op dat in de brief van de minister van 24 april jl. ten onrechte de indruk wordt gewekt dat het bij het mastitis-project van het begin af aan is gegaan om twee afzonderlijke menselijke eiwitten die werkzaam zouden kunnen zijn tegen mastitis. In een intern stuk naar aanleiding van de vergadering van 21 maart jl. van de Voorlopige commissie genetische modificatie (Vcogem) is immers opgemerkt dat de commissie pas in die vergadering heeft ingestemd met uitbreiding van het mastitis-experiment, dus bij afzonderlijke beslissing. Overigens was toen al bekend dat die uitbreiding in de Kamer omstreden was. Dit interne stuk is op 2 april jl. ten departemente gaan circuleren, maar tijdens het plenaire Kamerdebat op 17 april jl. heeft de staatssecretaris de Kamer hierover niet geïnformeerd. Kennelijk was hij toen nog niet op de hoogte van de uitbreiding van het project. Mevrouw Beckers vroeg wat de reden hiervan is geweest en wanneer de uitbreiding van het project precies door de bewindsman is goedgekeurd. De mededeling in de brief van 24 april jl. dat het experiment inmiddels was uitgebreid en dat daarbij 50 kalveren zijn betrokken, had haar onaangenaam verrast. Zij pleitte ervoor dat de Kamer voortaan steeds wordt geïnformeerd over nieuwe experimenten of uitbreiding van lopende experimenten en over het advies van de Vcogem hierover, nog vóórdat vergunning voor nieuwe experimenten of uitbreiding van lopende experimenten wordt gegeven.

Zij stelde vervolgens dat het essentiële deel van het ingebrachte genconstruct wel degelijk mens-identiek is. Dat deel zorgt voor uitscheiding van lactoferrine- en lysozym-eiwit. Koeiemelk wordt dus

¹ Samenstelling:

Leden: Beckers-de Bruijn (Groen Links), vacature (PvdA), Van der Linden (CDA), Van Noord (CDA), Blauw (VVD) voorzitter, Van der Vlies (SGP), Nijland (CDA), Te Veldhuis (VVD), Kamp (VVD), Eisma (D66), Huys (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), De Leeuw (CDA), Roosen-van Pelt (CDA), Reitsma (CDA), Biesheuvel (CDA) onder-voorzitter, J. H. van den Berg (PvdA), Feenstra (PvdA), Ter Veer (D66), Van der Vaart (PvdA), M. D. T. M. de Jong (CDA), Van Zijl (PvdA).

Plv.leden: Willems (Groen Links), vacature (PvdA), Schartman (CDA), Esselink (CDA), Franssen (VVD), Van Middelkoop (GPV), De Kok (CDA), Linschoten (VVD), Jorritsma-Lebbink (VVD), Tommel (D66), Melkert (PvdA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Van Houwelingen (CDA), Leers (CDA), G. H. Terpstra (CDA), Boers-Wijnberg (CDA), Kersten (PvdA), Castricum (PvdA), Nuis (D66), Leerling (RPF), Vos (PvdA), De Graaf (CDA), Spieker (PvdA).

gehumaniseerd. Zij vroeg hoe de goedkeuring van dit project te rijmen valt met de eerder, in oktober 1990, door de minister gedane uitspraak dat het humaniseren van koeiemelk ten behoeve van levering aan kinderen in de Derde Wereld niet acceptabel is en dat het IVO daaraan niet mag meewerken. Weliswaar blijft de sleutel bij de koe liggen (dat kan ook niet anders), maar als dat het doorslaggevend argument voor goedkeuring wordt, zou voortaan in principe iedere menselijke eigenschap ingebracht kunnen worden. Dan zou er geen enkele grens meer zijn, terwijl de Kamer juist unaniem heeft uitgesproken dat hiervoor criteria moeten worden opgesteld.

In dit verband wees zij erop dat er ook alternatieven zijn voor het project van Gene Pharming. De koe maakt zelf namelijk ook lactoferrine-eiwit, alleen niet voldoende, maar gepoogd zou dus kunnen worden de aanmaak van lactoferrine-eiwit door koeien zelf te vergroten. Daar is, zo had zij begrepen, meer tijd voor nodig, omdat over het menselijke gen al veel bekend is, zodat er een duidelijk commercieel belang is voor Gene Pharming om met mens-identieke genen te werken. Het is echter de vraag of de Kamer dat belang ook zwaar moet laten wegen.

Met de passage in de brief van 24 april jl. dat de beoordeling van projecten mede afhankelijk zal zijn van de nadere invulling van het ethisch toetsingskader, kon mevrouw Beckers geheel instemmen. Zij meende dan ook dat eerst de invulling van dit kader moet zijn gerealiseerd, alvorens projecten worden goedgekeurd.

Zij had begrepen dat de bewindslieden geen instrumenten hebben om de verkoop van vlees van de betreffende dieren (waarbij de manipulatie al dan niet geslaagd is) tegen te gaan, als deze in beheer bij Gene Pharming blijven. Zij drong erop aan dat de bewindslieden hiervoor een voorziening treffen.

Ingaande op de door haar ingediende motie wees zij er eerst op dat deze geen betrekking heeft op planten of bij voorbeeld transgene muizen voor menselijk kankeronderzoek. Daarbij gaat het immers om ernstige menselijke ziekten, terwijl de proefdieren worden gedood nadat de eigenschap werkzaam is geworden. Bij het mastitis-project gaat het echter om landbouw-huisdieren die juist moeten blijven leven om profijt te kunnen trekken van de nieuw ingebrachte eigenschap. Juist dan worden de ethische vragen zeer klemmend en is dus een ethisch toetsingskader broodnodig, ook al vóór goedkeuring van experimenten, dus niet pas wanneer de vraag aan de orde is of de resultaten van experimenten in de praktijk kunnen worden toegepast. Zij onderschreef dan ook volledig de uitspraak van de heer Van Noord bij de plenaire behandeling van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, dat uitgangspunt moet zijn dat menselijke of mensidentieke genen, dan wel genetisch materiaal niet mogen worden gebruikt zolang de algemene maatregel van bestuur niet tot stand is gekomen, behalve wanneer zeer zwaarwegende belangen in het geding zijn die aan de hand van een nadrukkelijk advies op hun eigen merites door de Kamer moeten worden beoordeeld. Zij vroeg de bewindslieden dringend voorlopig, in afwachting van de nog te voeren discussie over het ethisch toetsingskader, hun goedkeuring van dit project in te trekken en ambtelijke instanties geen medewerking meer hieraan te laten verlenen.

De heer **Tommel** (D66) beklemtoonde, in aansluiting op de woorden van mevrouw Beckers, dat de motie strikt beperkt is tot het mastitis-project. Hij had begrepen dat bij dit project geen gebruik wordt gemaakt van menselijke of mens-identieke genen, maar van zgn. genconstructen. Wel hebben deze genconstructen, zo had hij verder begrepen, dezelfde werking als menselijke genen en produceren zij twee menselijke eiwitten. Hij vroeg of het produceren van menselijke eiwitten steeds in de bedoeling heeft gelegen. Nu het project alleen is gericht op het

teggangaan van uierontsteking bij koeien, dus niet op het bestrijden van zeer ernstige menselijke ziekten, zoals kanker of AIDS, vond hij dat deze genconstructen niet gebruikt behoren te worden. Hij wilde het gebruiken van genconstructen voor het produceren van menselijke eiwitten alleen toestaan in zeer uitzonderlijke gevallen, van geval tot geval te beoordelen, en vroeg de bewindslieden dan ook projecten als dit mastitis-project in de toekomst niet meer toe te laten. Bovendien wees hij erop dat een koe zelf ook lactoferrine-eiwit aanmaakt, maar dat deze aanmaak in het algemeen na enige dagen stopt. Voor deze natuurlijke gang van zaken zal, zo veronderstelde hij, wel een bepaalde reden bestaan. Hij achtte het niet verstandig om hierin in te grijpen. Het doel (het tegengaan van mastitis) vond hij daarvoor zeker niet zwaarwegend genoeg.

De heer **Van der Vlies** (SGP) stelde vast dat in de diverse stukken steeds de indruk wordt gewekt dat er volstrekte duidelijkheid en zekerheid bestaat over de randvoorwaarden, de effecten en de doelstellingen. Hij meende daarentegen dat er nog veel onzekerheid en onduidelijkheid bestaat. Zijn bezorgdheid over een en ander was dan ook de laatste weken alleen maar toegenomen, vooral nu inmiddels is gebleken dat er weer een ander experiment gaande is, nu met 50 kalveren. Is het zeker dat er niet nog een nieuw experiment gaande is, op de een of andere plaats? In dit verband herinnerde hij aan de toezegging dat eerst de evaluatie van de eerste proef zou worden afgewacht, alvorens beslissingen over nieuwe experimenten zouden worden genomen. Verder vroeg ook hij hoe de bewindslieden denken over de uitspraken van prof. De Cock Buning in een artikel in NRC/Handelsblad van 7 mei jl. Zien zij in die uitspraken reden om nader onderzoek in te stellen?

In de brief van de minister van 24 april jl. was de heer Van der Vlies de passage opgevallen, dat eisen worden gesteld aan onderzoeken en onderzoeksinstellingen, voor zover die onder het ministerie ressorteren. Hij kon zich die beperking tot «voor zover die onder het ministerie ressorteren» wel voorstellen, maar is er dan geen enkele bemoeienis met proeven in andere onderzoeksinstellingen? Behoren daarvoor niet eveneens normen en randvoorwaarden te worden gesteld?

Bij hem was verder de vraag gerezen wat zal worden gedaan met de dieren die niet aan de verwachtingen van het onderzoek voldoen. De Vcogem heeft het standpunt ingenomen dat deze «niet levend van het erf mogen», maar kennelijk houdt Gene Pharming de mogelijkheid van abortus open. Wat is de opvatting van de bewindslieden in dezen?

Al met al was hij van mening dat nu eerst de criteria voor het ethische toetsingskader op tafel moeten komen. Een ad hoc-beleid, waarbij van incident naar incident wordt gegaan, wees hij af.

De heer **Van Middelkoop** (GPV) was het nog niet duidelijk geworden waarom de bewindslieden niet bereid zijn aan het zeer bescheiden verzoek in de motie-Beckers tegemoet te komen. In deze motie worden immers in het geheel geen absolute ethische uitspraken gedaan. Het leek hem verstandig eerder met de Kamer over ethische aspecten (die ook de minister nadrukkelijk wil meewegen in zijn beoordeling van projecten, zoals in de brief van 24 april jl. wordt gezegd) te spreken dan pas op het moment waarop de resultaten van onderzoek rijp zijn voor toepassing in de praktijk. Hij zou dan ook graag zien dat nu een soort van moratorium wordt afgekondigd voor het lopende onderzoek van Gene Pharming.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA) vroeg eerst of de proef met de 50 kalveren door de Vcogem is getoetst, op dezelfde manier als de proef met de 21 kalveren. Daarbij vroeg ook zij of de Kamer voortaan

geïnformeerd zal worden als zich nog meer vervolgonderzoeken voordoen.

Uit de brief van 24 april jl. had zij begrepen dat de gebruikte genconstructen noch in hun geheel, noch wat betreft de structurele delen kunnen worden beschouwd als mens-identiek. Wel wordt het eindresultaat naar verwachting gevormd door menselijke, dan wel mens-identieke eiwitten. De door de minister gemaakte afweging van de vraag of een dergelijk eindresultaat in dit geval kan worden geaccepteerd, kon mevrouw Swildens onderschrijven. Wel meende ook zij dat zo spoedig mogelijk een algemene maatregel van bestuur moet worden opgesteld, waarin criteria voor de toetsing van projecten worden gegeven.

Daarnaast had zij begrepen dat Gene Pharming zich zal houden aan het advies van de Vcogem ter zake van de vraag, wat te doen met kalveren waar het experiment niet aanslaat. De foetussen zullen dus niet worden geaborteerd, maar zullen normaal geboren kunnen worden, waarna een representatief deel bewaard blijft voor nader onderzoek en de overige dieren naar de destructie zullen gaan. Een bevestiging hiervan zou zij op prijs stellen. Wel vroeg zij nog hoe dan het probleem van de kosten, dat door Gene Pharming zo sterk is benadrukt in de brief van 14 januari jl. aan de Vcogem, wordt of inmiddels is opgelost. Ook vroeg zij op de hoogte gehouden te worden van de resultaten van onderzoek op dit moment bij Gene Pharming, namelijk om vast te stellen of genetische veranderingen zijn aangeslagen vóór de embryonale fase. De heer Van Noord (CDA) meende dat de kernvraag thans is: hoe moet worden gehandeld ten opzichte van lopende projecten (in het bijzonder het project van Gene Pharming) zolang de algemene maatregel van bestuur inzake het toetsingskader er nog niet is? Hij meende dat in deze tussenperiode in ieder geval geen gebruik mag worden gemaakt van menselijk of geheel mens-identiek materiaal, maar hij had uit allerlei informatie, uit een werkbezoek aan de Wageningse universiteit en uit contacten met onder andere het IVO en Gene Pharming begrepen dat het woord «gen» in feite nooit vooraf kan worden gegaan door het bijvoeglijk naamwoord «plantaardig», «dierlijk», «menselijk» of «mens identiek». Zeker de genconstructen die Gene Pharming gebruikt, zijn naar hun DNA-structuur uniek en zijn dus niet identiek met menselijke of dierlijke genen. Uit de brief van 21 december 1990 van Gene Pharming en de brief van de minister van 24 april jl. had hij opgemaakt dat geheel overeenkomstig de gestelde voorwaarden wordt gehandeld. Hij zag dan ook geen reden om zich nu tegen het project van Gene Pharming te keren.

De heer **Blauw** (VVD) achtte het begrijpelijk dat resultaten van fundamenteel onderzoek meestal vrij emotionele reacties in de samenleving oproepen. Fundamenteel onderzoek loopt immers altijd ver vooruit. Wel vond ook hij experimenten waarbij menselijke of mens-identieke genen worden gebruikt ter verbetering van dieren, op dit moment niet aanvaardbaar. Gezien het gestelde in de brief van 24 april jl. is er, zo meende hij, geen aanleiding om steun te geven aan de motie-Beckers, maar wel is er rond het project van Gene Pharming verarring opgetreden, vooral omdat in interne notities van het ministerie wél wordt gesproken over «humane genen». Hij nam aan dat het gebruik van dergelijke termen op een misverstand berust, maar kreeg daar wel graag een bevestiging van. In dit verband vroeg hij ook een bevestiging dat op dit moment geen vergunning zal worden gegeven voor onderzoek waarbij menselijke eigenschappen, vastgelegd in genen, geclusterd worden aan dierlijke eigenschappen.

Hij had ten slotte met instemming kennis genomen van het standpunt van de bewindslieden ten aanzien van de vraag hoe te handelen met kalveren waarbij het experiment blijkt te zijn mislukt.

Antwoord van de bewindslieden

De **minister** wees er ter inleiding op dat sprake is van een zeer moeilijke materie, met veel puur wetenschappelijke aspecten. De technologie ontwikkelt zich uiterst snel en de discussie over ethische aspecten, in het bijzonder de vraag wat nog wel en wat niet meer kan worden toegelaten, dreigt daarbij achter te raken. Het is dan ook van belang dat de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren nu zo spoedig mogelijk door de Kamer wordt aanvaard. Dan is er immers de wettelijke grondslag voor een op te stellen algemene maatregel van bestuur inzake een ethisch toetsingskader. De bewindsman zegde toe om met spoed aan de opstelling van deze algemene maatregel van bestuur te werken, afhankelijk van de eventuele aanvaarding van amendementen en van het wetsvoorstel door het parlement. Vooruitlopend op de totstandkoming van deze algemene maatregel van bestuur wordt overigens al ten departemente een nadere procedure uitgewerkt.

Het project van Gene Pharming, dat in samenwerking met het IVO is opgezet, houdt in dat een genconstruct in bevruchte eicellen van koeien wordt gebracht, met als doel het verkrijgen van lactoferrine-eiwit (c.q. lysozym-eiwit) om de weerstand tegen mastitis te vergroten. De minister wilde het belang van dit project zeker niet gelijk stellen aan het belang van bij voorbeeld kankeronderzoek, maar vergroting van de weerstand tegen mastitis is wel degelijk van belang en dit belang heeft ook een rol gespeeld bij de beoordeling van het project. Het lactoferrine- c.q. lysozym-genconstruct is opgebouwd uit DNA-segmenten die afkomstig zijn van het rund, en uit synthetisch DNA waarvan de informatie codeert voor het lactoferrine- c.q. lysozym-eiwit. Dit DNA is vervaardigd in een laboratorium, op basis van de analyse van de menselijke genen die leiden tot de productie van deze eiwitten. Er is dus geen sprake van gebruik van menselijke of mens-identieke genen; het gaat om een genconstruct, dus om een gen dat in een laboratorium is nagemaakt. Gevolg van een en ander is ook dat de DNA-opbouw niet gelijk is aan die van de menselijke genen die coderen voor lactoferrine- of lysozym-eiwit. Bovendien zijn de stukken synthetisch DNA geïntegreerd in het runder-DNA, waardoor wordt bereikt dat de eiwitten alleen in de melkklier gevormd zullen worden. Overigens zijn de eiwitten lactoferrine en lysozym niet specifiek voor de mens; ze komen vrij algemeen bij dieren voor. Weliswaar zijn er kleine verschillen tussen de eiwitten afkomstig van diverse zoogdieren en die afkomstig van mensen, maar de functie van de stoffen verschilt niet wezenlijk. De bewindsman was dan ook tot de conclusie gekomen dat in het project van Gene Pharming geen gebruik is gemaakt van menselijke of mens-identieke genen.

De van het lactoferrine-genconstruct voorziene eicellen zijn enkele dagen in het laboratorium opgekweekt, waarna de embryo's zijn geïmplanteerd in koeien, hetgeen heeft geresulteerd in 21 drachtige dieren. Het eerste kalf is op 4 december 1990 geboren (het gaat hier om het inmiddels welbekende kalfje Adriana) en in de loop van deze maand wordt de geboorte van de laatste twee kalveren verwacht. Overigens zullen te zijner tijd, conform de hinderwetvergunning, alle kalveren uit de thans lopende proeven voor destructie worden aangeboden, hoewel wetenschappelijk niet aantoonbaar is dat er enig risico voor de consument zou zijn.

In september 1989 is de toenmalige minister voor het eerst door de betrokken directeur-generaal geïnformeerd over het voorgenomen experiment. Dit experiment is vervolgens besproken door de Vcogem en de dierexperimentencommissie van het IVO. Hierna is de toenmalige minister in juli 1990 nader over het experiment geïnformeerd. Op dat moment was er nog geen enkel wettelijk kader dat voorzag in een

toetsing van de ethische aspecten van dit experiment. In verband met de vervolgens ontstane discussies, o.a. in de Kamer, had de bewindsman op 3 oktober 1990 het standpunt ingenomen dat voor projecten met betrekking tot genetische manipulatie bij dieren voor onder het ministerie ressorterende instellingen het principe «nee, tenzij» zou moeten gelden.

Vervolgens wees hij erop dat het bij het project van Gene Pharming inderdaad gaat om één project, dus niet om twee projecten. In het overleg tussen IVO en Gene Pharming is steeds gesproken over één project met betrekking tot zowel het eiwit lactoferrine als het eiwit lysozym. Wel was in de beginfase alleen het lactoferrine-genconstruct voorhanden, nog niet het lysozym-genconstruct. Met het oog hierop zijn de eerste experimenten alleen met het lactoferrine-genconstruct uitgevoerd. Toen het lysozym-genconstruct eenmaal beschikbaar was, is door IVO en Gene Pharming, in overleg met de directeur landbouwkundig onderzoek van het ministerie, aan de Vcogem gemeld dat het mastitis-project zou worden uitgebreid door genconstructen die zowel voor lactoferrine- als voor lysozym-eiwit coderen, in de bevruchte eicellen in te brengen.

De minister verklaarde zich bereid, de Kamer desgewenst steeds te informeren over nieuwe onderzoeksprojecten die bij de Vcogem zijn aangemeld en waarvoor het ministerie toestemming heeft gegeven, conform de hierover met de Kamer gemaakte afspraak. Onder andere gezien de open manier waarop Gene Pharming heeft gecommuniceerd met het ministerie en de Kamer, vreesde hij niet dat door een regelmatige informatie aan de Kamer bedrijven die zich met onderzoek op dit vlak bezighouden, kopschuw zouden worden en geen contacten meer zouden wensen met het ministerie, dan wel hun onderzoeksactiviteiten naar het buitenland zouden verplaatsen. Bij deze activiteiten is er niets dat het daglicht niet zou kunnen verdragen, terwijl ze ook de toets der kritiek volledig kunnen doorstaan.

In antwoord op de vraag welke projecten nog meer lopen of te verwachten vallen, zei de minister dat op dit moment binnen het IVO geen enkel ander onderzoek wordt uitgevoerd met betrekking tot genetische modificatie van landbouw-huisdieren. Wel is ten departemente een verzoek in behandeling over een project dat erop is gericht via de melkklier van de koe een bloedstollingsfactor als biomedisch eiwit voor humane geneeskunde te laten produceren. Het gaat hier om een samenwerkingsproject van het Centraal laboratorium bloedtransfusiedienst, Gene Pharming en het IVO. Zodra het ministerie een standpunt over dit verzoek heeft ingenomen, zal de Kamer erover worden geïnformeerd.

Afrondend wees de bewindsman er nogmaals met nadruk op het inbrengen van humane genen af te wijzen, tenzij er zeer zwaarwegende redenen zijn om van dat standpunt af te wijken, zoals medische toepassingen.

De **staatssecretaris** zei eerst dat bij het project van Gene Pharming inderdaad uiteindelijk twee menselijke eiwitten worden geproduceerd, althans als het project naar verwachting verloopt. Dat is ook steeds beoogd en is van het begin af aan bekend geweest.

Vervolgens wees hij erop dat het project valt binnen de gebruikelijke regels die gelden voor onderzoek van onder het ministerie ressorterende instellingen. Dat betekent onder andere dat het vlees niet in circulatie zal worden gebracht, maar ter destructie zal worden aangeboden. Ook zullen geen abortussen plaatsvinden; ook op dat punt blijven de indertijd contractueel gemaakte afspraken gelden. Hij tekende daarbij wel aan dat het ministerie op dit moment geen zeggenschap heeft over projecten die geheel buiten de onder het ministerie ressorterende onderzoekinstellingen om plaatsvinden. Juist met het oog hierop is in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren een bepaling opgenomen, waardoor het

mogelijk wordt al het onderzoek op dit vlak onder de geldende regels te brengen.

Hierna herinnerde hij eraan tijdens de plenaire behandeling van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren op 17 april jl. uitdrukkelijk te hebben gezegd dat bestrijding van mastitis de hoofddoelstelling van het project van Gene Pharming is. Daaraan had hij toegevoegd dat vanzelfsprekend, zoals altijd het geval is bij wetenschappelijk onderzoek, op langere termijn ook wel bepaalde materialen en gegevens van het onderzoek voor een ander doel zouden kunnen worden gebruikt. Voorts herinnerde hij eraan dat in die discussie met de Kamer in het bijzonder drie thema's aan de orde zijn gekomen: de hoofddoelstelling van het onderzoek van Gene Pharming in het kader van het «nee, tenzij»-principe, de toegepaste techniek en de vraag of menselijk of mens-identieke genen zijn gebruikt. Op dat moment is niet aan de orde gekomen dat het project van Gene Pharming, omdat aanvankelijk alleen het lactoferrine-genconstruct beschikbaar was, in twee fasen werd uitgevoerd.

Ten slotte ging de staatssecretaris in op de motie-Beckers. Hij wees er daarbij op dat de tekst van de motie feitelijk onjuist is, waar wordt gesproken over het gebruik van menselijke of mens-identieke genen. Hij ging ervan uit dat de motie op dit punt alsnog zal worden gewijzigd. Desondanks bleef hij aanvaarding van de motie ontraden. Hij achtte het niet juist om nu uit te spreken dat het onderzoek van Gene Pharming moet worden gestopt, nu van het begin af aan bekend was welke technieken zouden worden toegepast en wat de doelstellingen waren. Voorts wees hij erop dat de Kamer te zijner tijd nog op twee momenten over het onderzoek zal worden geïnformeerd: in de eerste plaats op het moment waarop duidelijkheid bestaat over de vraag of de beoogde genetische veranderingen zijn aangeslagen, en in de tweede plaats op het moment waarop kan worden beoordeeld of de aangebrachte genetische veranderingen ook tot expressie zijn gekomen. Bovendien vond hij het uit een oogpunt van diergezondheid en -welzijn noodzakelijk om het onderzoek geheel af te ronden.

De voorzitter van de Commissie,
Blauw

De griffier van de Commissie,
Teunissen